

انجمن مارکس-حکمت لندن

انقلاب ۵۷ ایران

یک بررسی تحلیلی

انجمن مارکس – حکمت لندن

سخنرانی چهارم

۱۵ آوریل ۲۰۱۲

کورس مدرسی

انجمن مارکس-حکمت لندن

آنچه که گفته شد

1. روش برخورد: طبقات، جنبش ها، احزاب سیاسی، شخصیت ها
2. دگرگونی اقتصادی ایران بین دو انقلاب
3. دگرگونی سیاسی و اجتماعی ایران – بین دو انقلاب
4. از شروع انقلاب تا قیام بهمن ۵۷
5. قیام بهمن

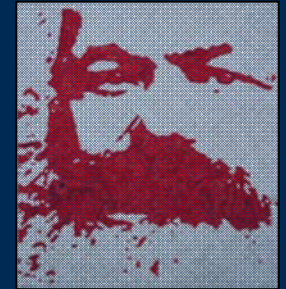

انجمن مارکس-حکمت لندن

این جلسه

1. یک ارزیابی لنینی از قیام ۲۲ بهمن ۵۷
2. از قیام تا خاتمه یا تا شکست انقلاب
3. تحولات احزاب سیاسی از قیام تا خاتمه انقلاب
4. طبقه کارگر : تجربه شوراهای کارگری
5. خاتمه یا شکست انقلاب؟
6. تحولات چپ و مجادلات و پرولوماتیک های مارکسیستی.

وقت کم و موضوعات متنوع و یک تاریخ غنی از تحركات طبقه کارگر ما را ناچار میکند که بسیار گذرا به مولفه های این دوره بپردازیم. بررسی تفصیلی تر نیازمند کار بیشتر است. سعی میکنیم که در پروسه کتبی کردن این بحث بعضی از جنبه ها تکمیل کنیم.

انجمن مارکس-حکمت لندن

یک ارزیابی از قیام

1. مارکسیسم و قیام "عقل سلیم" یا نگاه از موقعیت طبقه ی کارگر – لنین و قیام ♠
2. منصور حکمت و قیام در کردستان عراق در سال ۹۲
3. قیام بهمن بلاواسطه و بلافاصله تناسب قوای میان طبقه کارگر در مقابل بورژوازی را به ضرر طبقه کارگر تغییر داد
  1. خود آگاهی طبقه کارگر نسبت به موقعیت خود در مقابل کل بورژوازی
    1. "ما شیر نفتو بستیم تا مرگ شاه خائن در انقلاب هستیم!"
    2. با قیام بهمن و سرنگونی حکومت سلطنتی شاه مرد – اصولا با رفتن شاه از ایران شاه عملا مرد.
    3. سوال این بود که بعد چه؟ نه طبقه کارگر و نه چپ هیچ ایده روشنی در این مورد نداشت.
  4. قیام بهمن منجر به بقدرت رسیدن ضد انقلاب اسلامی به عنوان نتیجه مشروع و منطقی انقلاب شد .
  5. با رفتن شاه و مذاکره میان جریان اسلامی با ارتش و آمریکا برای انتقال آرام قدرت به آنها به حرکت در آمده بود
  6. تصور این امر نباید سخت باشد که اگر دوره بی حکومتی دولت بختیار ادامه پیدا میکرد یا حتی اگر توافق میان اسلامی ها با دستگاه دولت به نتیجه میرسید باز هم شاهد ادامه فضای انقلابی می بودیم که از یک طرف طبقه کارگر را در مقابل بورژوازی پلاریزه میکرد و از طرف دیگر این پلاریزاسیون، خود چپ را پلاریزه میکرد، همانطور که بعدا کرد. بطور قطع میتوان حکم داد که طبقه کارگر در مقابل بورژوازی در موقعیت بسیار بهتری قرار میگرفت. بیاد داشته باشیم که مدت کوتاهی قبل از قیام پروسه تشکیل شوراهای کارگر، بویژه نفت، شروع شده بود و خواست شرکت در کمیته انقلاب و دولت بالا گرفته بود
  7. قیام زودرس و بی نقشه همه این صحنه را تغییر داد .
  8. این قیام در واقع نقطه آغاز شکست انقلاب ۵۷ بود .
  9. قیام البته سنتی انقلابی را برجای گذاشت اما نتایج بعدی آن بدرجه زیادی جمعبندی و بلوغ بورژوازی در مخالفت با انقلاب و قیام را بعضا به داده جامعه تبدیل کرد .

مهمترین درس قیام

انجمن مارکس-حکمت لندن

1. هدف قیام، از نظر طبقه کارگر، صرفاً براندازی حکومت نیست
2. هدف در اساس برای به قدرت رسیدن طبقه کارگر، و حفظ این قدرت است. قیام ۵۷ هیچکدام از این مشخصات را نداشت.

ما هرگز نمیتوانیم شعار "انقلابی‌تر از همه باشیم" را طرح کنیم و هرگز هم طرح نخواهیم کرد. ما حتی سعی نخواهیم کرد که در انقلابی بودن با دمکراتی بُریده از پایگاه طبقاتی خویش، با دمکراتی که گُشته و مردهٔ عبارات زیبا و دلپذیر است و مدام جمله‌های قالبی و شعارهای مبتذل ردیف میکند، مسابقه بگذاریم. برعکس، ما همیشه ناقد چنین انقلابی بودنی خواهیم بود؛ ما معانی واقعی کلمات، محتوای واقعی وقایع بزرگ بصورت ایده‌آل در آمده را افشا خواهیم کرد؛ ما نیاز به یک ارزیابی هوشیارانه از طبقات و طیف‌های موجود در درون طبقات را حتی در داغ‌ترین موقعیت‌های انقلاب آموزش خواهیم داد.

لنین - سوسیال دمکراسی و دولت موقت انقلابی

از قیام تا خاتمه یا شکست انقلاب طرح بحث

انجمن مارکس-حکمت لندن

1. روزهای بعد از قیام
1. جمهوری اسلامی چیست؟
2. احزاب سیاسی از راست تا چپ
3. طبقه کارگر: معضلات و تشکل
2. دوره بندی : دوره های مختلف

روزهای بعد از قیام

جمهوری اسلامی چیست؟

انجمن مارکس-حکمت لندن

1. ضد انقلاب اسلامی در سرگیجه تعریف و تثبیت
2. چرا ضد انقلاب؟
3. ساختار جنبشی دولت اسلامی
4. رگه ها و افق ها : دو یا سه جناح در ضد انقلاب
  1. لیبرالیسم اسلامی – ناسیونال اسلامی
  2. پوپولیسم اسلامی
  3. دستگاه مذهبی – خمینی – حجتیه، فدائیان اسلام، ...
5. جدالی که امروز شاهد آن هستیم – با تفاوت هائی – پوپولیسم اسلامی؟
6. حواشی سیستم اسلامی: مجاهدین - بنی صدر

روزهای بعد از قیام احزاب سیاسی چپ

انجمن مارکس-حکمت لندن

1. حزب توده
2. چریک های فدائی
3. مائوئیست ها
1. رنجبران
2. کومه له – کنگره اول آن
3. اتحادیه کمونیست ها
4. خط سه
5. خط چهار
6. خط پنج
7. چپ لیبرال

روزهای بعد از قیام

طبقه کارگر: معضلات و تشکل

انجمن مارکس-حکمت لندن

1. فرار سرمایه داران – ورشکستگی بانک ها – تعطیل کارخانه ها
  1. سرمایه های بزرگ
  2. سرمایه های متوسط و کوچک
  3. شرکت های ساختمانی و کارگران پیمانی
2. کنترل کارگری – شوراها، – مجامع عمومی - هیات های نمایندگی و ...
3. نفت نقطه کلیدی
4. تمرکز بر خواست های اقتصادی – حقوق های پرداخت نشده، مزایا و تغییر رابطه کارگر و مدیریت در محل کار
5. فقدان اتحاد و سازمان سراسری

دوره بندی

انجمن مارکس-حکمت لندن

1. به اشکال مختلف میتوان فاصله ۵۷ تا ۶۲ را دسته بندی کرد

2. مبنای دوره بندی ما

1. دولت در دوره های انقلابی – صورت مساله تثبیت جمهوری اسلامی است.
2. رویداد هائی که رابطه دولت با جامعه و طبعاً رابطه دولت با طبقه کارگر را شکل میدهند.

3. دوره بندی ما

1. از قیام تا شهریور ۵۸ – حمله به کردستان
2. از شهریور ۵۸ تا شهریور ۵۹ – حمله عراق به ایران
3. از شهریور ۵۸ تا خرداد ۶۰
4. از خرداد ۶۰ تا ۶۲

دوره اول: از قیام تا شهریور ۵۸

انجمن مارکس-حکمت لندن

تلاش برای تثبیت محور همه دوره ها است بخصوص در این دوره : دولت در دوره های انقلابی
1. این تلاش چند مؤلفه دارد

1. روشن کردن هویت جمهوری اسلامی –

1. جدال میان پوپولیست های اسلامی با لیبرال ها

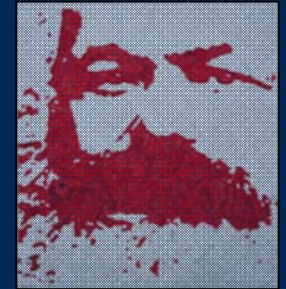
2. جدال میان دستگاه مذهبی با لیبرال ها

3. یافتن بهترین مدل یا الگو برای تضمین ثبات جمهوری اسلامی

2. خلع سلاح

3. از مین بردن کنترل کارگری - انحلال شوراهای کارگری – تثبیت مدیریت یک نفره – مهار زدن به جنبش کارگری

4. زدن آزادی های سیاسی و اجتماعی برای محدود کردن دامنه اعتراض و دخالت توده ای در سیاست

انجمن مارکس-حکمت لندن

دوره اول: از قیام تا شهریور ۵۸

تلاش برای تثبیت محور همه دوره ها است بخصوص در این دوره : دولت در دوره های انقلابی

1. بحران مشروعیت سرمایه داری

2. ادامه مبارزه مستقل کارگران اکثرا در مقابل دولت به قدرت رسیده

1. مبارزه حول مالکیت صنایع - اداره صنایع

2. دستمزد ها

3. مزایا

4. بیکار سازی ها

5. تعریف یا یافتن تعریف درستی از جایگاه، عملکرد، نحوه فعالیت و نقش شوراهای کارگری

انجمن مارکس-حکمت لندن

دوره اول: از قیام تا شهریور ۵۸

- تلاش برای تثبیت محور همه دوره ها است بخصوص در این دوره : دولت در دوره های انقلابی
- دولت بازرگان و کل دستگاه مذهبی از همان روز بعد از قیام اعلام کردند که دوره شورا ها تمام شده است – شورا های جائی ندارند – تلاش برای استقرار مدیریت تک نفره از لیبرال ها
- در اساس لیبرال های اسلامی بیشتر به اقتصاد توجه دارند و جریان پوپولیست و دستگاه مذهب به تثبیت سیاسی جمهوری اسلامی
- سرمایه ها – به تجارت روی می آورند – تعطیل بیشتر واحد های تولیدی
- دولت موقت بیش از ۵۰۰ صنعت بزرگ را ملی میکند - بیش از ۸۵ بلیون ریال اعتبار به صنایع اختصاص میدهد که تنها ۲۵ بلیون ریال آن مصرف میشود
- طبقه کارگر به دفاع از دستاورد هایش میپردازد- مبارزه کارگری جز در نفت جنبه دفاعی پیدا میکند – افزایش دستمزدها با تورم لجام گسیخته خنثی میشود
- پراکندگی تشکل های کارگری (جز موارد معدود مانند گیلان) – فقدان یک افق سراسری

انجمن مارکس-حکمت لندن

دوره اول: از قیام تا شهریور ۵۸

تلاش برای تثبیت محور همه دوره ها است بخصوص در این دوره : دولت در دوره های انقلابی
نقاط ”عطف“

1. فروردین ۵۸ – رفراندوم جمهوری اسلامی

2. حمله به زنان – حجاب

3. شهریور ۵۸ – حمله به کردستان و آزادی های سیاسی

1. کردستان – فضای عمومی – خروج نیروئی خود را چپ و کمونیست میخواند

2. حمله به همه آزادی های سیاسی – مطبوعات – دانشگاه ها – فرهنگی

3. عکس العمل طبقه کارگر و جامعه به حمله به کردستان

4. شکست در کردستان – مذاکره – عقب نشینی در سطح سراسری

دوره دوم : از شهریور ۵۸ تا شهریور ۵۹ – حمله عراق به ایران

انجمن مارکس-حکمت لندن

1. ۱۳ آبان ۵۸ – اشغال سفارت آمریکا
2. ۱۱ – ۱۲ آذر ۵۸ – تصویب قانون اساسی جمهوری اسلامی
3. ۵ بهمن ۵۸ بنی صدر رئیس جمهور میشود
4. فروردین ۵۹ – انقلاب فرهنگی
5. ۹ فروردین حمله دوم به کردستان – جنگ ۲۴ روزه سنندج
6. ۲۰ مرداد رجائی نخست وزیر میشود
7. ۳۱ شهریور حمله عراق به ایران

دوره دوم : از شهریور ۵۸ تا شهریور ۵۹ – حمله عراق به ایران

انجمن مارکس-حکمت لندن

1. شکست در کردستان مجدداً کل فضای سیاسی و مبارزاتی را باز کرد.
2. دولت بزرگان مدیران لیبرال را در تعداد وسیعی از صنایع که ملی شده اند منصوب میکند – جدال میان طبقه کارگر و مدیران
3. اشغال سفارت آمریکا و فضای تبلیغاتی پوپولیستی نتیجه ناخواسته ای را بار آورد: در فضای آژیتاسیون ها ضد امپریالیستی و ضد ”سرمایه داری وابسته“ – محمل ”موجه ی“ داد تا کارگران با مطالبات خود جلو بیایند – توده کارگری در این فضا روحیه تعرضی تری بخود گرفت.
4. دولت رجائی – در انعکاس فضای پوپولیسم اسلامی بجای رد کردن شورا ها طرح شورا های اسلامی را آورد. ”خانه کارگر“ به محل تجمع این جریان تبدیل شد.
5. تشکل های سراسری تر کارگری شکل میگیرند : شوراهای گیلان – شوراهای غرب تهران – نفت -
6. با عدم کارائی شوراهای اسلامی – انجمن های اسلامی جای آنها را گرفت.
7. جای مدیران تکنوکرات لیبرال که در کنترل طبقه کارگر ناکار بودند – مدیران ”مکتبی“ نشانده شد – سیاست محور است نه اقتصاد!
8. مدیران مکتبی و انجمن های اسلامی به سرعت تعرض به تشکل های کارگری و فعالین کارگری را شروع کردند
9. انقلاب فرهنگی که ظاهراً از دانشگاه شروع شد به سرعت نتایج فضای آژیتاسیونی ناشی از اشغال سفارت را خنثی کرد و تعرض وسیع به تشکل ها و فعالین و رهبران کارگری و سیاسی دامن گرفت.

دوره دوم : از شهریور ۵۸ تا شهریور ۵۹ – حمله عراق به ایران

انجمن مارکس-حکمت لندن

تبعات حمله جنگ ایران و عراق

1. گسیخته شدن و درهم شکستن صف طبقه کارگر بویژه در نفت و صنایع خوزستان
2. نظامی شدن کل محیط های کار
3. نظامی شدن فضای جامعه – سرکوب
4. فضای بهت، ارباب و نگرانی در جامعه –
5. عروج ناسیونالیسم

”جنگ نعمت الهی است“

تبیین چپ جدال میان کارگران و سرمایه داران

تبیین چپ از دولت جمهوری اسلامی

چپ و جنگ ایران و عراق

کومه له و جمهوری اسلامی

انجمن مارکس-حکمت لندن

دوره سوم: از شهریور ۵۸ تا خرداد ۶۰

1. بهمن ۵۹ – اعتراضات وسیع کارگری به حذف سود ویژه
2. اسفند ۵۹ – شکاف میان بنی صدر و بقیه جمهوری اسلامی (حزب جمهوری اسلامی) علنی میشود
3. خرداد ۶۰ بنی صدر معزول میشود
4. خرداد ۶۰ – تظاهرات مجاهدین – نظامی شدن و تروریستی شدن فضای جامعه – کشتار وسیع فعالین سیاسی
5. کردستان سیر عقب نشینی در مقابل جمهوری اسلامی را شروع میکند.

دوره سوم: از شهریور ۵۸ تا خرداد ۶۰

انجمن مارکس-حکمت لندن

1. اختناق کامل – ولایت فقیه
2. سلطه تقریباً کامل مدیران مکتبی و انجمن های اسلامی بر محیط های کار
3. سرکوب وسیع تمام اپوزیسیون از راست تا چپ
4. سرکوب قاطع مبارزات طبقه کارگر و سیر نزولی تعداد و دامنه این مبارزات

دوره چهارم: از خرداد ۶۰ تا ۶۲

انجمن مارکس-حکمت لندن

دوران خاتمه قطعی انقلاب و تثبیت سیاسی جمهوری اسلامی

1. ممنوعیت فعالیت همه احزاب سیاسی اپوزیسیون – شهریور ۱۳۶۰
2. اشغال کامل کردستان و به بیرون مرز راندن اپوزیسیون در کردستان
3. اعلام خاتمه کار مدیریتی انجمن های اسلامی و تقلیل نقش آنها به ”فرهنگی“
4. اقتصاد و نظام: در ابهام تا خاتمه جنگ ایران و عراق

تحولات احزاب سیاسی از قیام تا خاتمه انقلاب

انجمن مارکس-حکمت لندن

1. پوزیسیون

1. ائتلاف پوپولیسم اسلامی و دستگاہ مذهبی – خط امام

2. بورژوازی لیبرال در حاشیه

3. حزب توده و اکثریت در محاق

2. اپوزیسیون : دوران ائتلاف های بزرگ

1. شورای ملی مقاومت

2. حزب کمونیست ایران

طبقه کارگر : تجربه شوراهای کارگری

انجمن مارکس-حکمت لندن

1. خصلت پرولتری انقلاب ۵۷

1. نقش پرولتاریا در انقلاب
2. مفاهیمی که پرولتاریا به جامعه تحمیل میکند
  1. مشروعیت سرمایه داری
  2. شوراهای کارگری و کل ایده شورا
  3. طبقه کارگر و قدرت سیاسی
  4. ...

انجمن مارکس-حکمت لندن

تحولات چپ و پروبلماتیک های تئوریک در چپ

1. تحولات سیاسی چپ گرچه تحت تاثیر واقعیت جامعه و رابطه طبقات است اما تماما از سر پاسخگوئی به نیاز های فکری و توجیه ادامه حیات سیاسی صورت میگیرد تا اصولا یک شیفت یا تغییر در پایگاه جنبشی و طبقاتی آنها
2. خط سه – پاسخ یابی به سردرگمی فکری – تئوریک – به دنبال مفاهیمی که موقعیت را توجیه کند. تا رابطه اش با طبقه کارگر
3. کومه له : به دنبال نشان دادن ضرورت ادامه مبارزه طولانی تر و دراز مدت تر و معضلات روزمره پوپولیسم عقب مانده.
4. مارکسیسم انقلابی - ام ک

تحولات چپ و پروبلماتیک های تئوریک در چپ

انجمن مارکس-حکمت لندن

1. سرمایه داری بودن ایران
2. اسطوره بورژوازی ملی و مترقی
3. پرولتاریا و انقلابات دمکراتیک
4. کنترل کارگری
5. جنگ ایران و عراق

این جدل ها ظاهرا به سرانجام رسیدند – مارکسیسم انقلابی از نظر فکری پیروز این جدال بود اما، همانطور که بحث های بعدی منصور حکمت تاکید کرد و تجربه بعدی هم بر آن مهر تایید زد، مواضع سیاسی و فکری انعکاس خاستگاه جنبشی آنها است. بدون شیفیت کمونیسم موجود به یک جریان کارگری این پیروزی ها گذرا هستند.

خاتمه یا شکست انقلاب؟

انجمن مارکس-حکمت لندن

چه چیز شکست خورد و چه چیز شکست نخورد؟

انجمن مارکس-حکمت لندن

لنین:

مادامی که افراد فرا نگیرند در پس هر یک از جمله‌ها، اظهار نظرها و وعده و وعیدهای اخلاقی، دینی، سیاسی و اجتماعی، منافع طبقات مختلف را جستجو کنند، در سیاست همواره قربانی سفیهانه‌ی فریب و خود فریبی بوده و خواهند بود.

مارکس:.. “(مارکس – مبارزه طبقاتی در فرانسه)

”به استثنای چند فصل، هر بخش از تاریخچه انقلابی از ۱۸۴۸ تا ۱۸۴۹ عنوان شکست انقلاب را دارد.

(اما) آنچه که در این شکست ها به تسلیم کشیده شد انقلاب نبود. زوائد سنتی ماقبل انقلاب، نتایج مناسبات اجتماعی ای که هنوز به نقطه تیز تخاصم طبقاتی نرسیده بود - افراد، توهمات، مفاهیم، پروژه هائی بود که بخش انقلابی قبل از انقلاب فوریه از آن آزاد نشده بود. که از آن نمیتوانست توسط انقلاب فوریه آزاد شود، بلکه (این رهائی) تنها با سلسله هائی از شکست ممکن بود.

در یک کلام، انقلاب با دست آورد های کمدی- تراژیک خود نبود که پیشرفت و راه باز کرد، بلکه بر عکس، با خلق یک ضد انقلاب قدرتمند و متحد، با به وجود آوردن حریفی که از طریق مبارزه با او حزب سرنگونی کننده به یک حزب واقعا انقلابی بلوغ یافت این امر را انجام داد